

รายงานการวิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อกำหนดมาตรการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน
ตามตัวชี้วัดการรับรองการปฏิบัติราชการรอบ 5 เดือนแรก (ตุลาคม 2568 - กุมภาพันธ์ 2569) ปีงบประมาณ 2569

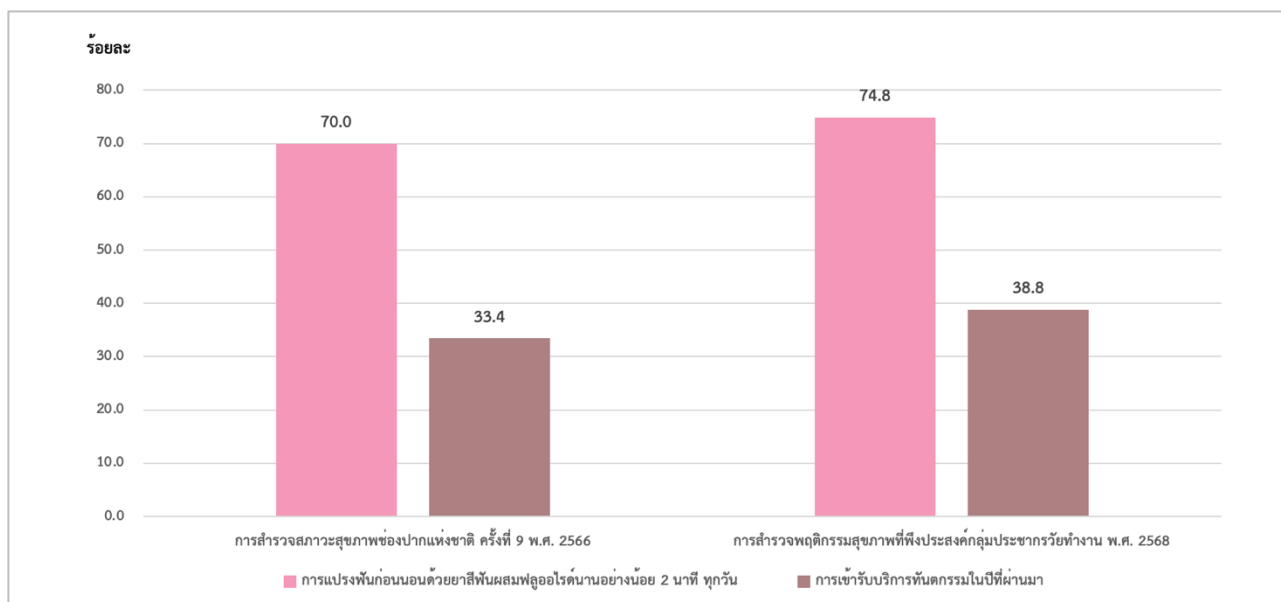
ประเทศไทยมีประชากรกลุ่มวัยทำงานอายุ 15 - 59 ปี จำนวน 42.84 ล้านคน หรือคิดเป็น 2 ใน 3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (สถิติประชากรจากการทะเบียน กรมการปกครอง, 2562) ประชากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาครอบครัวและสังคม มีบทบาทเป็นทั้งผู้นำครอบครัวที่ต้องดูแลประชากรกลุ่มวัยอื่น ๆ และเป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การสร้างเสริมสุขภาพช่องปากกลุ่มวัยทำงานก็จะส่งผลต่อกลุ่มวัยอื่นให้สามารถดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองได้ อีกทั้งยังสร้างความเข้มแข็งและเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ (Health Ageing) ดังนั้น การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และการเพิ่มสัดส่วนของประชากรวัยทำงานให้เข้าถึงบริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน/ตามความจำเป็นเร่งด่วน จึงเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนางานทันตสาธารณสุขของประเทศไทย

จากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากครั้งที่ 9 พ.ศ. 2566 ปัญหาหลักที่พบในประชากรวัยทำงาน คือ การสูญเสียฟัน โดยพบว่ากลุ่มวัยทำงานอายุ 35 - 44 ปี ร้อยละ 83.9 มีการสูญเสียฟันโดยเฉลี่ย 3.5 ซี่/คน พบผู้มีฟันที่ยังไม่ได้รับการรักษาร้อยละ 52.9 มีปัญหาเหงือกอักเสบร้อยละ 81.0 และมีร่องลึกปริทันต์ร้อยละ 32.6 ซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่การสูญเสียฟันเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งการสูญเสียฟันก่อนวัยสูงอายุส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในบั้นปลาย นอกจากนี้ ยังพบสภาวะในช่องปากที่สัมพันธ์กับความรุนแรงและภาวะแทรกซ้อนของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) รวมทั้งรอยโรคในช่องปากที่อาจกลายเป็นมะเร็งช่องปากและเป็นสาเหตุการตายได้ ดังนั้น การสนับสนุนให้วัยทำงานมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากที่พึงประสงค์ ได้แก่ การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ทุกวัน และเข้ารับการตรวจสุขภาพช่องปากอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะลดการสูญเสียฟันก่อนวัยสูงอายุ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติ กำหนดขึ้นภายใต้เป้าหมายหลักที่ 3 “ชีวิตที่มีสุขภาพดีและสุขภาวะของทุกคนในทุกช่วงวัย” เป้าประสงค์ที่ 3.4 ลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ผ่านทางการป้องกันและการรักษาโรค การสนับสนุนสุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดี ภายในปี พ.ศ. 2573 ยุทธศาสตร์ชาติในการขับเคลื่อนด้านสุขภาพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกับการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากและเข้าถึงบริการทันตกรรมในกลุ่มวัยทำงาน เพื่อการสร้างเสริมให้ประชากรมีสุขภาพช่องปากและสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน จะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิดการพัฒนาการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง นอกจากจะช่วยป้องกันการเกิดโรคในช่องปากแล้ว ยังส่งผลต่อการมีสุขภาพทางกายอีกด้วย เพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีฟันใช้งานได้อย่างเหมาะสม (อย่างน้อย 20 ซี่)

1. ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับเปรียบเทียบ (comparison)

ในปีพ.ศ. 2565 - 2566 สำนักทันตสาธารณสุข ทำการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 9 ในทุกกลุ่มวัย สำหรับกลุ่มวัยทำงาน ได้ทำการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากและพฤติกรรมสุขภาพช่องปากประชากรอายุ 35 - 44 ปี จำนวน 3,536 คน พบว่าวัยทำงานมีพฤติกรรมแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ทุกวัน ร้อยละ 70.0 และเข้ารับบริการทันตกรรมในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 33.4 ในขณะที่ปีงบประมาณ 2568 คลัสเตอร์วัยทำงานได้ทำการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์กลุ่มประชากรวัยทำงานอายุ 15 - 59 ปี ประกอบด้วย พฤติกรรมการกินผัก พฤติกรรมการเคลื่อนไหวออกแรง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก และพฤติกรรมการนอน สำหรับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่าวัยทำงานมีพฤติกรรมแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ทุกวัน ร้อยละ 74.8 และเข้ารับบริการทันตกรรมในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 38.8 เปรียบเทียบข้อมูลพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากจาก 2 แหล่งที่มา ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงผลการดำเนินงานระดับเปรียบเทียบ (comparison) ร้อยละของประชากรวัยทำงานที่มีพฤติกรรมแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ทุกวัน และการเข้ารับบริการทันตกรรมในปีที่ผ่านมา

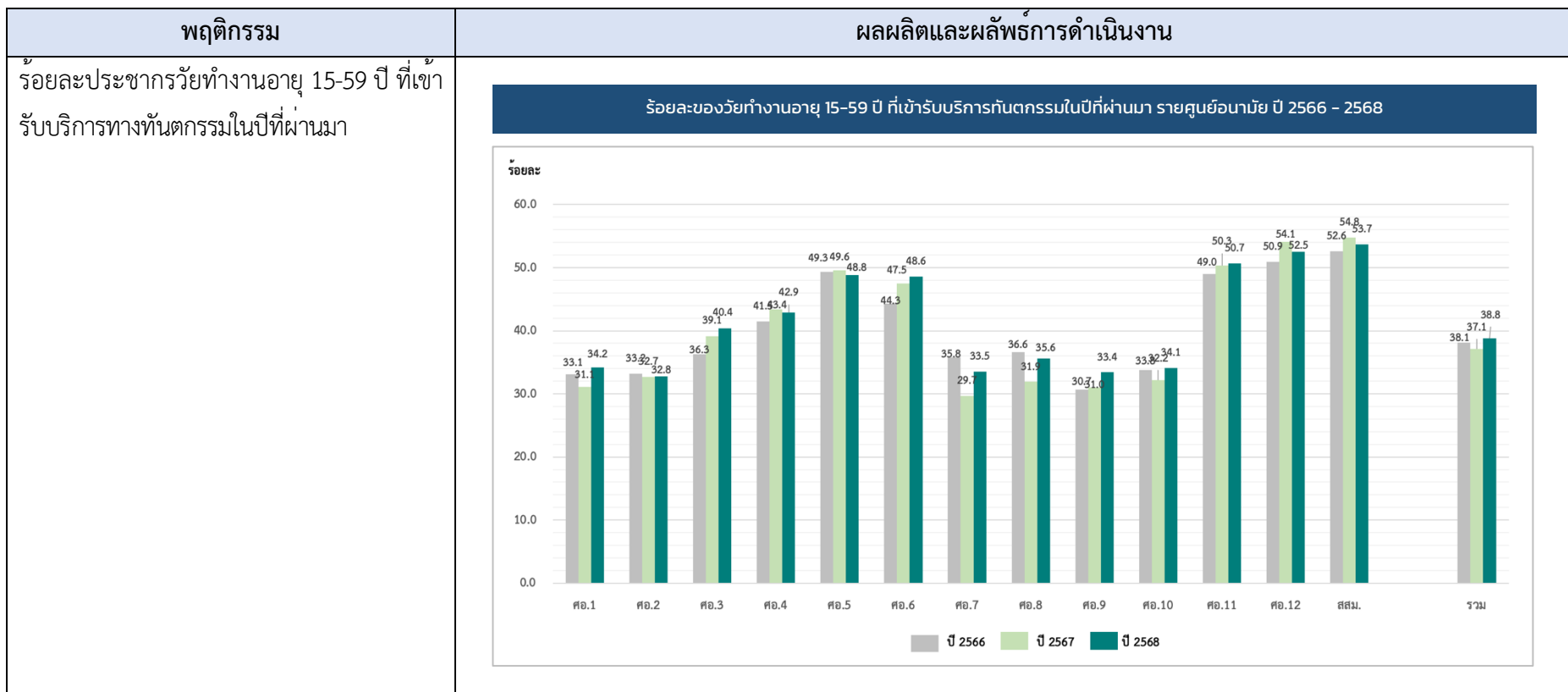
หมายเหตุ : ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 9 ประเทศไทย ปีพ.ศ. 2566 (NOHS) สำรวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 35-44 ปี และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ปีงบประมาณ 2568 ผ่านอนามัยโพล สำรวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี

2. ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับแนวโน้ม (trend)

ผลการดำเนินงานสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน ปีงบประมาณ 2566 - 2568 พบว่า มีผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเพิ่มขึ้นลง โดยพบ ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีพฤติกรรมการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที และมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น เนื่องจากสำนักทันตสาธารณสุขมีการดำเนินกิจกรรมครบวงจรรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และพัฒนาเครื่องมือและช่องทางสื่อสารความรู้การแปรงฟันคุณภาพ สูตร 2-2-2 สิทธิประโยชน์ทางทันตกรรมตามสิทธิการรักษาต่าง ๆ และมีการกระตุ้นเตือนการเข้ารับบริการตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากร ผ่านรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ เพื่อให้เข้าถึงวัยทำงานเพิ่มมากขึ้น เช่น แอปพลิเคชันรักยิ้ม สื่อคลิปวิดีโอ infographic โดยพบการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ในปีงบประมาณ 2566 - 2568 ร้อยละ 72.5 71.9 และ 74.8 ตามลำดับ และมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 38.1 37.1 และ 38.8 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 (ข้อมูลปี 2566 และ 2567 จากฐานข้อมูล H4U สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และข้อมูลปี 2568 จากฐานข้อมูลอนามัยโพล กรมอนามัย)

ตารางที่ 1 แสดงผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับแนวโน้ม (trend) ปีงบประมาณ 2566 - 2568 รายพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก

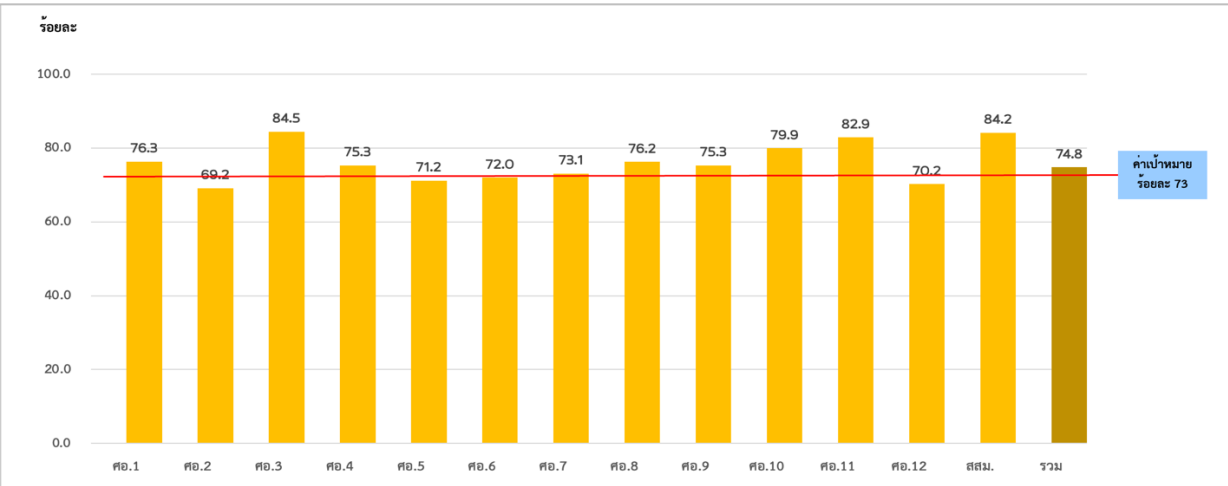
พฤติกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน																																																												
ร้อยละประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที	ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที รายศูนย์อนามัย ปี 2566 - 2568 <table><tr><th>ศูนย์อนามัย</th><th>ปี 2566 (%)</th><th>ปี 2567 (%)</th><th>ปี 2568 (%)</th></tr><tr><td>ศอ.1</td><td>68.9</td><td>66.8</td><td>70.3</td></tr><tr><td>ศอ.2</td><td>70.4</td><td>68.7</td><td>68.0</td></tr><tr><td>ศอ.3</td><td>68.2</td><td>65.8</td><td>79.7</td></tr><tr><td>ศอ.4</td><td>70.3</td><td>67.9</td><td>72.7</td></tr><tr><td>ศอ.5</td><td>73.6</td><td>75.2</td><td>69.0</td></tr><tr><td>ศอ.6</td><td>71.7</td><td>69.8</td><td>69.3</td></tr><tr><td>ศอ.7</td><td>73.3</td><td>75.8</td><td>73.1</td></tr><tr><td>ศอ.8</td><td>74.1</td><td>71.6</td><td>76.2</td></tr><tr><td>ศอ.9</td><td>72.1</td><td>70.6</td><td>73.9</td></tr><tr><td>ศอ.10</td><td>70.0</td><td>67.2</td><td>79.0</td></tr><tr><td>ศอ.11</td><td>80.1</td><td>84.0</td><td>81.2</td></tr><tr><td>ศอ.12</td><td>72.7</td><td>69.8</td><td>69.3</td></tr><tr><td>เฉลี่ย</td><td>72.6</td><td>65.1</td><td>82.3</td></tr><tr><td>รวม</td><td>72.5</td><td>71.9</td><td>74.8</td></tr></table>	ศูนย์อนามัย	ปี 2566 (%)	ปี 2567 (%)	ปี 2568 (%)	ศอ.1	68.9	66.8	70.3	ศอ.2	70.4	68.7	68.0	ศอ.3	68.2	65.8	79.7	ศอ.4	70.3	67.9	72.7	ศอ.5	73.6	75.2	69.0	ศอ.6	71.7	69.8	69.3	ศอ.7	73.3	75.8	73.1	ศอ.8	74.1	71.6	76.2	ศอ.9	72.1	70.6	73.9	ศอ.10	70.0	67.2	79.0	ศอ.11	80.1	84.0	81.2	ศอ.12	72.7	69.8	69.3	เฉลี่ย	72.6	65.1	82.3	รวม	72.5	71.9	74.8
ศูนย์อนามัย	ปี 2566 (%)	ปี 2567 (%)	ปี 2568 (%)																																																										
ศอ.1	68.9	66.8	70.3																																																										
ศอ.2	70.4	68.7	68.0																																																										
ศอ.3	68.2	65.8	79.7																																																										
ศอ.4	70.3	67.9	72.7																																																										
ศอ.5	73.6	75.2	69.0																																																										
ศอ.6	71.7	69.8	69.3																																																										
ศอ.7	73.3	75.8	73.1																																																										
ศอ.8	74.1	71.6	76.2																																																										
ศอ.9	72.1	70.6	73.9																																																										
ศอ.10	70.0	67.2	79.0																																																										
ศอ.11	80.1	84.0	81.2																																																										
ศอ.12	72.7	69.8	69.3																																																										
เฉลี่ย	72.6	65.1	82.3																																																										
รวม	72.5	71.9	74.8																																																										

3. ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับ Le (level) ของผลการดำเนินงานในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับ Le (level) ของข้อมูลพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ในปีงบประมาณ 2568 ผ่านอนามัยโพล พบว่า ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ร้อยละ 74.8 บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ 73 และมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 38.8 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 38 ดังตารางที่ 2 เนื่องจากในปีงบประมาณ 2568 สำนักทันตสาธารณสุขมีการดำเนินกิจกรรมครบวงจรรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และพัฒนาเครื่องมือและช่องทางสื่อสารความรู้การแปรงฟันคุณภาพสูตร 2-2-2 สิทธิประโยชน์ทางทันตกรรมตามสิทธิการรักษาต่าง ๆ และมีการกระตุ้นเตือนการเข้ารับบริการตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากร ผ่านรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้เข้าถึงวัยทำงานเพิ่มมากขึ้น เช่น แอปพลิเคชันรักยิ้ม สื่อคลิปวิดีโอ infographic

ตารางที่ 2 แสดงผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับ Le (level) ปีงบประมาณ 2568 รายพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก

พฤติกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน																												
ร้อยละประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที	ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที รายศูนย์อนามัย ปี 2568 <table border="1"> <thead> <tr> <th>ศูนย์อนามัย</th> <th>ร้อยละ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>ศอ.1</td><td>76.3</td></tr> <tr><td>ศอ.2</td><td>69.2</td></tr> <tr><td>ศอ.3</td><td>84.5</td></tr> <tr><td>ศอ.4</td><td>75.3</td></tr> <tr><td>ศอ.5</td><td>71.2</td></tr> <tr><td>ศอ.6</td><td>72.0</td></tr> <tr><td>ศอ.7</td><td>73.1</td></tr> <tr><td>ศอ.8</td><td>76.2</td></tr> <tr><td>ศอ.9</td><td>75.3</td></tr> <tr><td>ศอ.10</td><td>79.9</td></tr> <tr><td>ศอ.11</td><td>82.9</td></tr> <tr><td>ศอ.12</td><td>70.2</td></tr> <tr><td>เฉลี่ย</td><td>74.8</td></tr> </tbody> </table> ค่าเป้าหมาย ร้อยละ 73	ศูนย์อนามัย	ร้อยละ	ศอ.1	76.3	ศอ.2	69.2	ศอ.3	84.5	ศอ.4	75.3	ศอ.5	71.2	ศอ.6	72.0	ศอ.7	73.1	ศอ.8	76.2	ศอ.9	75.3	ศอ.10	79.9	ศอ.11	82.9	ศอ.12	70.2	เฉลี่ย	74.8
ศูนย์อนามัย	ร้อยละ																												
ศอ.1	76.3																												
ศอ.2	69.2																												
ศอ.3	84.5																												
ศอ.4	75.3																												
ศอ.5	71.2																												
ศอ.6	72.0																												
ศอ.7	73.1																												
ศอ.8	76.2																												
ศอ.9	75.3																												
ศอ.10	79.9																												
ศอ.11	82.9																												
ศอ.12	70.2																												
เฉลี่ย	74.8																												
ร้อยละประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่เข้ารับการทันตกรรมในปีที่ผ่านมา	ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่เข้ารับการทันตกรรมในปีที่ผ่านมา รายศูนย์อนามัย ปี 2568 <table border="1"> <thead> <tr> <th>ศูนย์อนามัย</th> <th>ร้อยละ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>ศอ.1</td><td>34.2</td></tr> <tr><td>ศอ.2</td><td>32.8</td></tr> <tr><td>ศอ.3</td><td>40.4</td></tr> <tr><td>ศอ.4</td><td>42.9</td></tr> <tr><td>ศอ.5</td><td>48.8</td></tr> <tr><td>ศอ.6</td><td>48.6</td></tr> <tr><td>ศอ.7</td><td>33.5</td></tr> <tr><td>ศอ.8</td><td>35.6</td></tr> <tr><td>ศอ.9</td><td>33.4</td></tr> <tr><td>ศอ.10</td><td>34.1</td></tr> <tr><td>ศอ.11</td><td>50.7</td></tr> <tr><td>ศอ.12</td><td>52.5</td></tr> <tr><td>เฉลี่ย</td><td>38.8</td></tr> </tbody> </table> ค่าเป้าหมาย ร้อยละ 38	ศูนย์อนามัย	ร้อยละ	ศอ.1	34.2	ศอ.2	32.8	ศอ.3	40.4	ศอ.4	42.9	ศอ.5	48.8	ศอ.6	48.6	ศอ.7	33.5	ศอ.8	35.6	ศอ.9	33.4	ศอ.10	34.1	ศอ.11	50.7	ศอ.12	52.5	เฉลี่ย	38.8
ศูนย์อนามัย	ร้อยละ																												
ศอ.1	34.2																												
ศอ.2	32.8																												
ศอ.3	40.4																												
ศอ.4	42.9																												
ศอ.5	48.8																												
ศอ.6	48.6																												
ศอ.7	33.5																												
ศอ.8	35.6																												
ศอ.9	33.4																												
ศอ.10	34.1																												
ศอ.11	50.7																												
ศอ.12	52.5																												
เฉลี่ย	38.8																												

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำมาตรการ กำหนดประเด็นความรู้ที่ใช้ และกิจกรรมการดำเนินงาน

ประชากรวัยทำงานในประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาโรคในช่องปาก พบความชุกของฟันแท้ที่ไม่ได้รับการรักษาร้อยละ 52.3 และเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 52.6 ในผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป พบภาวะเหงือกมีร่องลึกปริทันต์ร้อยละ 25.9 และเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 36.3 ในผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ปัญหาดังกล่าวจะแสดงอาการที่รุนแรง จนเกิดความเจ็บปวด อาจมีการสูญเสียฟันต่อไปถ้าไม่ได้รับการรักษาที่เหมาะสม ทันเวลา โดยเฉพาะในกลุ่มวัยทำงาน นอกจากการเสียค่าใช้จ่ายไปกับการรักษาโรคและค่าเดินทางไปรับบริการทางทันตกรรมแล้ว อาจกระทบกับรายได้ที่สูญเสียไปจากการลาหยุดงานเนื่องจากปัญหาทันตสุขภาพ หรือการลาหยุดงานเพื่อไปรับการรักษาทางทันตกรรมอีกด้วย โรคในช่องปากส่วนใหญ่สามารถป้องกันได้ด้วยการมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง พฤติกรรมดูแลช่องปากที่สำคัญและสัมพันธ์กับปัญหาการเกิดโรคฟันผุ โรคเหงือกอักเสบและปริทันต์อักเสบ ได้แก่ การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ และการพบทันตแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพช่องปากอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จากการวิเคราะห์พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ปีงบประมาณ 2568 ยังพบกลุ่มวัยทำงานสัดส่วนประมาณ 1 ใน 4 ที่มีพฤติกรรมแปรงฟันที่ไม่มีคุณภาพ (ร้อยละ 25.2) และวัยทำงานส่วนใหญ่ไม่ไปพบทันตแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพช่องปากในปีที่ผ่านมา (ร้อยละ 61.2) ดังนั้น การดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ปีงบประมาณ 2569 จึงมีความจำเป็นต้องเน้นการดำเนินงานใน 3 ส่วน ได้แก่ 1) พัฒนาระบบจัดบริการสุขภาพช่องปาก เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทันตกรรม 2) พัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากและจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี และ 3) สร้างความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก เพื่อให้วัยทำงานมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่พึงประสงค์ ซึ่งทั้งหมดนี้จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพช่องปากร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และอื่นๆ เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์วัยทำงานสุขภาพช่องปากดี มีฟันใช้งานเหมาะสม เตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เกิดความเสมอภาคของการรับรู้และรับบริการ อันจะส่งผลต่อสุขภาพและคุณภาพการใช้ชีวิต ค่าใช้จ่าย เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

มาตรการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพประชาชนวัยทำงาน

เป้าประสงค์	วัยทำงาน สุขภาพแข็งแรง ฉลาดรอบรู้ และเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุ
ค่าเป้าหมาย/ ตัวชี้วัด	1. ประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี มีการแปรงฟันสูตร 2-2-2 ร้อยละ 80 2. ประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 15

GAP หลักการ/ เหตุผลการ กำหนด มาตรการ	จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ปี 2568 พบว่า วัยทำงานเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมาร้อยละ 38.8 ซึ่งในปี 2565-2566 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้กำหนดให้บริการตรวจสุขภาพช่องปาก ชัดและทำความสะอาดฟัน การใช้ฟลูออไรด์เฉพาะที่ และการคัดกรองรอยโรคเสี้ยวมะเร็งและมะเร็งช่องปาก เป็นสิทธิประโยชน์สร้างเสริมและป้องกันโรคในช่องปากสำหรับกลุ่มวัยทำงาน จึงจำเป็นต้องพัฒนากลไก/ระบบบริการทันตกรรมเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิประโยชน์ดังกล่าว	จากการประเมินผลการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการ ปี 2568 พบว่า ภาควิชาเครือข่ายนอกกระทรวงสาธารณสุข ให้ความสำคัญกับสุขภาพช่องปากอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของวัยแรงงาน อีกทั้งบุคลากรในสถานประกอบการหลายแห่งมีความตั้งใจดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก แต่ยังขาดองค์ความรู้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพแกนนำสุขภาพขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ เพื่อให้แกนนำสุขภาพสามารถจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดีในสถานประกอบการได้ ในขณะที่ บางสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก แต่ยังไม่ครบทุกมิติ ได้แก่ 1) การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี 2) การจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก และ 3) การสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าถึงบริการทันตกรรม ดังนั้น จึงควรพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานในสถานประกอบการให้ครบทุกมิติ	จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ปี 2568 พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากที่ไม่เหมาะสมในกลุ่มวัยทำงานเกิดจากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การขาดความตระหนักถึงปัญหาสุขภาพช่องปาก เนื่องจากใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ การขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพช่องปากตนเอง ดังนั้น จึงควรสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากในกลุ่มวัยนี้ ซึ่งเป็นวัยที่มีความสามารถในการเข้าถึงและประเมินข้อมูลด้านสุขภาพได้ดีกว่ากลุ่มวัยอื่น มีศักยภาพในการจัดการสภาวะช่องปากตนเองตามความเสี่ยง และแสวงหาบริการทันตกรรมที่เหมาะสม ดังนั้น หากกลุ่มวัยนี้มีความรอบรู้ สามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้ ก็จะส่งผลต่อการดูแลสุขภาพช่องปากสู่กลุ่มวัยอื่นได้เช่นกัน
--	--	--	--

มาตรการ	พัฒนาระบบจัดบริการสุขภาพช่องปาก เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทันตกรรม	พัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน	สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก เพื่อให้วัยทำงานมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่พึงประสงค์
ความสอดคล้อง	P = Partnership A = Advocate	A = Advocate P = Partnership B = Building capacity	I = Investment P = Partnership B = Building capacity R = Regulation
ประเด็นความรู้ที่ให้ ผู้รับบริการ	- แนวทางการจัดบริการสร้างเสริมและป้องกันโรคในช่องปากตามหลักทันตสุขภาพแห่งชาติ (ทันตบุคลากรในศอ. สสจ. และสถานบริการ) - ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2565 (ทันตบุคลากรในศอ. สสจ. และสถานบริการ) - ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2566 (ทันตบุคลากรในศอ. สสจ. และสถานบริการ) - รหัสหัตถการทางทันตกรรม ICD 10-TM (ทันตบุคลากรในศอ. สสจ. และสถานบริการ)	- โรคในช่องปากที่พบบ่อย สาเหตุและการป้องกัน (ประชาชน) - ความรู้ในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ดูแลช่องปากที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยทำงาน (ประชาชน) - สิทธิการเข้าถึงการบริการทางทันตกรรมตามสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม (ประชาชน HR จป. หรือผู้ดูแลด้านสุขภาพในสถานประกอบการ) - การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี (HR จป. หรือผู้ดูแลด้านสุขภาพในสถานประกอบการ) - คู่มือการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ (ทันตบุคลากรผู้ร่วมดำเนินการ HR จป. หรือผู้ดูแลด้านสุขภาพในสถานประกอบการ)	- คู่มือการใช้งาน application รักยิ้ม สำหรับประชาชนและทันตบุคลากร (ทันตบุคลากรในศอ. สสจ. และสถานบริการ) - โรคในช่องปากที่พบบ่อย สาเหตุและการป้องกัน (ประชาชน) - การดูแลสุขภาพช่องปาก (ประชาชน) - แนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ (บุคลากรสาธารณสุขผู้ร่วมดำเนินการ)

เหตุผลที่นำ ความรู้มาใช้	• เพื่อเป็นแนวทางจัดบริการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคในช่องปากแก่ประชาชน • เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทันตกรรมแก่ประชาชน	• เพื่อสนับสนุนให้ประชากรกลุ่มวัยทำงาน ในสถานประกอบการสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้ • เพื่อสนับสนุนให้ HR จป. หรือผู้ดูแลด้านสุขภาพ สามารถจัดสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดีได้	• เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพ สนับสนุนให้ประชากรวัยทำงานสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้ ลดอาการแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากปัญหาสุขภาพช่องปาก • เพื่อสนับสนุนให้ทันตบุคลากรและภาคีเครือข่ายนำ application รักยิ้ม ไปใช้ในการสร้างความรอบรู้การดูแลสุขภาพช่องปาก และเฝ้าระวังสภาวะช่องปากประชาชน
กิจกรรม	1. ประชุมหารือการออกประกาศการจัดสวัสดิการตรวจสุขภาพช่องปากแก่ลูกจ้าง ในสถานประกอบกิจการ (ต.ค. 68 - ก.ค. 69)	1. ประชุมขับเคลื่อนและขยายผลการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน และงานสร้างเครือข่ายครอบครัวรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก (พ.ย. 68)	1. รณรงค์สร้างกระแสการดูแลสุขภาพช่องปาก (มิ.ย. 69)
	2. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาแนวทางวิชาการการจัดการโรคปริทันต์อักเสบระดับชุมชน (มี.ค. 69)	2. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาสมรรถนะแกนนำสุขภาพเพื่อเฝ้าระวังสภาวะช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการ (พ.ย. 68 - ก.พ. 69)	2. ประชุมคณะกรรมการคัดเลือกผลงานการประกวดนวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ และผู้เกี่ยวข้อง (ก.พ. - ก.ค. 69)
	3. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนากลไกการจัดบริการป้องกันและรักษาโรคปริทันต์อักเสบในหน่วยบริการ (ธ.ค. 68 - ก.ค. 69)	3. มหกรรมการสร้างชุมชนเฝ้าระวังทันตสุขภาพในนิคมอุตสาหกรรม (ธ.ค. 68 - เม.ย. 69)	3. ประกวดนวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ (ก.ค. 69)
	4. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาสมรรถนะทันตบุคลากร เพื่อจัดบริการป้องกันและรักษาโรคปริทันต์อักเสบในหน่วยบริการ (เม.ย. 69)	4. ลงพื้นที่เยี่ยมเสริมพลังชุมชนเฝ้าระวังทันตสุขภาพ (ก.ค. 69)	4. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาความร่วมมือเครือข่ายผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สุขภาพช่องปาก (พ.ย. 68)